

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา รวมทั้ง งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานความคิด นำไปสู่กรอบแนวคิดการวิจัย และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาไทย

1.1 ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษาไทย

1.2 ความหมาย แนวคิดและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

2. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

2.1 ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา

2.2 ด้านการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา,

2.3 ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้

2.4 ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.5 ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการ -

2.6 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

2.7 ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.8 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

3. บริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ทั้งนี้ ในแต่ละประเด็นนั้น มีรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาไทย

1.1 ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษาไทย

การปฏิรูปการศึกษาไทย เริ่มมาตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรียกได้ว่า เป็นยุคปฏิรูป หรือยุคของการทำประเทศให้ทันสมัยอย่างแท้จริง เพราะในยุคนี้ ได้เปลี่ยนแปลงการปกครอง การสังคม การสุขอนามัย การคมนาคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาสมัยใหม่เกิดขึ้นในยุคนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา หรือการศึกษาตามแบบแผนใหม่ขึ้นในสมัยนี้ 5 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 4 - 6) ประกอบด้วย

1.1.1 ปัจจัยด้านการคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก ถือเป็นภัยแก่เมืองไทยอย่างยิ่ง ดังนั้น พระองค์จึง ได้มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน เพื่อทำประเทศให้ทันสมัย และทรงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาเป็นอย่างมาก จึงมีการปฏิรูปการศึกษา หรือจัดการศึกษาตามแบบแผนใหม่ การคุกคามของจักรวรรดินิยมตะวันตก แม้จะไม่เกิดขึ้นกับไทย โดยตรง แต่ก็ภัยแก่บ้านเมืองเป็นอย่างยิ่ง การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงประเทศในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาแบบสมัยใหม่ แพร่หลายทั่วไปในพระราชอาณาจักร จึงมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง

1.1.2 ปัจจัยด้านสติปัญญาและความคิดแบบตะวันตก ชาวตะวันตกที่เดินทางเข้ามาในระยะแรก เกือบทั้งหมดเดินทางมาเผยแผ่ศาสนา แต่กิจกรรมของพวกเขาไม่ได้จำกัดอยู่ที่การเผยแผ่ศาสนาเพียงอย่างเดียว ยังมีการเผยแพร่วิทยาการและความคิดเห็นอีกด้วย ทำให้ส่งผลกระทบต่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในเมืองไทย

1.1.3 ปัจจัยด้านที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีประสบการณ์จากต่างประเทศ จากการที่พระองค์ได้ทอดพระเนตรกิจการต่างๆ ของประเทศที่เจริญแล้ว และได้นำมาปรับปรุงประเทศ เพื่อให้เจริญทัดเทียม และเพื่อประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้านในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านการศึกษา นั้น นับว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

1.1.4 ปัจจัยด้านการเลิกทาส พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเล็งเห็นความสำคัญของการเลิกทาส จึงทรงเลิกทาสได้สำเร็จลงด้วยความเรียบร้อย เป็นธรรมชาติแก่ทุกฝ่าย โดยไม่มีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้น และมีพระราชดำริถึงการศึกษา พร้อมทั้งโรงเรียนให้พวกทาสได้เรียนอีกด้วย

1.1.5 ปัจจัยความต้องการบุคลากรเข้ารับราชการ ความขาดแคลนด้านนี้ เป็นผลมาจากการปฏิรูปประเทศหลายด้าน แต่ครั้งเมื่อดำเนินงานไปแล้ว กลับปรากฏว่า ต้องการคนที่มีความสามารถ ที่จะมารับดำเนินงานให้ลุล่วงไปด้วยดีนั้น มีมากขึ้น เพราะขาดแคลนบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวในทุกระดับ ประกอบกับ พระองค์ทรงเล็งเห็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไป บังเกิดผลดีต่อประเทศชาติและพระพุทธศาสนา จึงให้มีการจัดตั้ง โรงเรียนธรรมคา และโรงเรียนเฉพาะด้านเกิดขึ้นมากมาย จึงอาจกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงด้านนี้มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศให้เจริญรุดหน้าก้าวทันกับนานาประเทศ แต่การเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องได้คนที่มีความรู้ความสามารถ มาร่วมบริหารและพัฒนาในด้านต่างๆ

จากมูลเหตุ 5 ประการดังกล่าว เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และหลังจากที่ทรงวางรากฐานการศึกษาของไทย โดยได้ปฏิรูปการศึกษาให้เป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนชาวไทยได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางกว่าเดิม นับแต่นั้นมา ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายใน และภายนอกประเทศ ประกอบกับความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของศิลปวิทยาการ จึงเป็นที่ประจักษ์ทั่วกันว่า การศึกษาของไทยไม่เหมาะสมกับกาลเวลายิ่งขึ้น จนกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากว่า การศึกษาไทยไม่เหมาะสมกับกาลเวลา จึงได้มีการแสวงหาแนวทางเพื่อการปฏิรูปการศึกษาโดยคณะรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของกระทรวงศึกษาธิการ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการวางรากฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2517 ซึ่งคณะกรรมการวางรากฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้พิจารณาถึงระบบการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ คือ การปรับปรุงโครงสร้างระบบและกระบวนการ เพื่อให้การศึกษาสามารถอำนวยความสะดวก และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปี พ.ศ. 2528 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการปรับปรุงระบบและโครงสร้างการบริหารงานใหม่ และคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการมีองค์คณะบุคคลที่รับผิดชอบงานด้านนโยบายและแผนขึ้นเป็นการเฉพาะ และได้มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา และเมื่อปี พ.ศ. 2535 คณะรัฐมนตรี ได้พิจารณางานการจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร แล้วมีมติให้แจ้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง รับไปประกอบการพิจารณาดำเนินการในการปฏิรูปโครงสร้าง และระบบบริหารการศึกษาของชาติตามหลักเอกภาพในการบริหาร และหลักความเสมอภาคเป็นประการสำคัญ นอกจากนี้ ในปี พ.ศ. 2535 มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 และมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาของชาติ ตามลำดับ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยได้สอดคล้องกับสภาวะการณ์ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยมุ่งหวังให้เกิดความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษามบรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวัง

จากการศึกษา ความเป็นมาของการปฏิรูปการศึกษาไทย สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาไทย เริ่มมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้มีการปรับปรุงพัฒนามาเป็นลำดับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่ง คือ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายด้านการศึกษาของชาติ เป็นการเฉพาะเป็นฉบับแรก

1.2 ความหมาย แนวคิดและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

สำหรับความหมาย แนวคิดและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ได้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงไว้ ดังนี้

กมล ภูประเสริฐ (2546 : 4) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า การปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ จัดว่าเป็นการเคลื่อนไหวอย่างแรงกล้าที่จะปรับปรุงการศึกษา จากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน ในที่นี้เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง มาตรฐานการศึกษา หลักสูตร การประเมินผล และการพัฒนาครู โดยหน้าที่หลักของครูและครูใหญ่ คือ การจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์ เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้อย่างสูงสุด ซึ่งโรงเรียนต้องมีอิสระอย่างเพียงพอในการดำเนินงาน

โกวิท ประวาลพุกภัย (2546 : 52 - 53) ได้กล่าวถึง แนวคิดพื้นฐานในการปฏิรูปการศึกษาไว้ว่า ในการปฏิรูปการศึกษาน่าจะนำเอารูปแบบวิธีการบริหารแบบใหม่มาใช้บรรยายวิธีการทำงานให้มีผลสำเร็จ โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาบุคลากรในการทำงาน ถือเป็นรูปแบบการพัฒนามนุษย์ โดยใช้งาน และผลงานเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงองค์กรว่า องค์กรที่มีความสามารถและมีศักยภาพ สามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้ทั้งหมด เพียงแต่ผู้นำองค์กรจะต้องรู้จักใช้สมาชิกทุกๆ คนในองค์กรมาช่วยกันกำหนดเป้าหมายของงาน วิธีการสำคัญ ก็คือการรวบรวมสมาชิกทั้งหมดมาร่วมคิด ร่วมทำและร่วมกันสร้างคำตอบด้วยวิธีการประชุมแบบ

มีส่วนร่วม (Participation Method) เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งคำถามที่ต้องหาคำตอบดังกล่าว ได้แก่

1. สภาพความสำเร็จขององค์กรของท่านอยู่ที่ใด อยู่ที่ใคร มีลักษณะสำคัญเชิงคุณภาพอย่างไร

2. วิธีการหรือแนวปฏิบัติงานที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น มีอะไรบ้าง วิธีใดจะใช้แรงงานน้อย บุคลากรน้อย ทรัพยากรน้อย และเวลาน้อยลง แต่ได้ผลมากกว่าเดิม ให้เลือกวิธีเหล่านี้มาใช้ในกระบวนการวางแผนและกำหนดกิจกรรม

3. ความสัมพันธ์หรือระบบของงาน หรือผลงานในระบบต่างๆ มีอย่างไร และต้องสัมพันธ์กันอย่างไร ใครมีบทบาทผลิตผลงานอย่างไร

4. จะจัดองค์กรให้รับกับงานและระบบงานอย่างไร

5. บุคลากรแต่ละคนแต่ละกลุ่ม หากจะทำงานให้ได้ผลดีกว่าเดิม เขาต้องการฝึกอบรมในด้านใด ให้ทำอะไรได้ชำนาญขึ้น

ประเวศ วะสี (2546 : 32 - 33) ได้กล่าวถึงความหมายของการปฏิรูปการศึกษาว่า หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาทั้งระบบ ที่เกิดจากแนวคิดหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. การปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อให้เป็นการศึกษาสำหรับคนทั้งมวล และให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่แก้ปัญหาทั้งมวลได้ โดยจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างทั่วถึง มีความหลากหลาย มีความยืดหยุ่น มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงและมีประสิทธิภาพ

2. มีการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางปัญญา การจัดการศึกษาทุกวันนี้ เป็นการถ่ายทอดความรู้และท่องจำเนื้อหาวิชา เพื่อการตอบข้อสอบปรนัยเป็นสำคัญ ทำให้เกิดความอ่อนแอทางปัญญา คือ คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น และไม่เกิดคุณลักษณะที่คาดหวัง ดังนั้น ครูและนักเรียน ควรมีการปฏิรูปการเรียนการสอนที่ลดการเรียนจากในห้องเรียนมาเรียนจากการสัมผัสความจริง การทำกิจกรรม จากการทำงาน จากสื่อ จากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หรือกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกความประณีตและความอดทนในการทำงานในเวลานานๆ โดยไม่เกิดความเบื่อหน่าย และฝึกทักษะการเผชิญและแก้ปัญหา จากสถานการณ์กดดันรอบตัว เช่น ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี การสร้างความเป็นชุมชน การฝึกวิคิดที่นำไปสู่ปัญญาที่เข้าใจอะไรที่ลึกซึ้งและเชื่อมโยง เป็นต้น

3. การปฏิรูปการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาทุกวันนี้ ใช้ระบบราชการ ที่เป็นการบังคับบัญชาารวมศูนย์ ขาดการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ด้วยตัวเอง

ขาดการสนับสนุนให้เกิดความเข้มแข็งทางวิชาการ ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ซึ่งระบบการบริหารจัดการที่มีความบกพร่องนี้ เป็นค้ำเหตุสำคัญของความอ่อนแอของการศึกษาไทย ดังนั้น ในการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องปฏิรูปการบริหารจัดการด้วย

นอกจากนี้ ได้กล่าวถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาว่า มีดังนี้ คือ

1. เป็นการศึกษาสำหรับคนทั้งหมด กล่าวคือ การศึกษาจะต้องเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ของทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนตาย อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 0 - 6 ปี เกษตรกรผู้ใช้แรงงาน พระสงฆ์ คนพิการ ข้าราชการ ผู้สูงอายุ เป็นต้น ให้ทุกคนในแผ่นดินได้เรียนรู้ อันจะนำไปสู่การมีอาชีพและพัฒนาการทุกด้าน

2. สังคมทั้งหมดเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาสำหรับคนทั้งหมด (Education for All) จะเป็นไปได้ ก็ต่อเมื่อสังคมทั้งหมด เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) การศึกษาไม่ใช่เรื่องของครู โรงเรียน หรือกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น แต่ทุกส่วนของสังคม จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือสังคมต้องเป็นไปเพื่อการจัดการศึกษา นั่นคือ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society)

3. เปลี่ยนจินตนาการจากการศึกษา คือ การท่องจำหนังสือ มาเป็นการศึกษา คือ การเรียนรู้ที่สามารถแก้ปัญหาทั้งหมดได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาทางสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ และปัญหาทางการเมือง เป็นต้น โดยประมวลปัญหาที่มีทั้งหมด แล้วจัดการศึกษาชนิดที่สามารถแก้ปัญหาทั้งหมดได้

วิทยากร เชียงกุล (2546 : 229) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาว่า นักบริหารการศึกษานและนักการเมือง ต้องร่วมมือกันทำให้การศึกษา สามารถพัฒนาบ้านเมือง เศรษฐกิจและสังคมให้มากกว่านี้ คือ

1. วางแผนการปฏิรูปการศึกษาครั้งใหญ่
2. กระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
3. ปฏิรูปการบริหารการศึกษา
4. สนับสนุนการใช้ทรัพยากรและการสื่อสารสมัยใหม่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2546 : 6) ได้จัดทำข้อเสนอหรือแนวคิดในการพัฒนาระบบการศึกษาของชาติ ว่าประกอบด้วย แนวคิดการปฏิรูปการศึกษา 3 ด้านใหญ่ๆ ดังนี้ คือ

1. ข้อเสนอการปฏิรูปแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษา โดยพิจารณาว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตลอดช่วงชีวิตของคนแต่ละคน ต้องสัมพันธ์กับสถาบันทางสังคมมากมาย รวมทั้ง ความสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจน วัฒนธรรมและอารยธรรมที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น การจัดการศึกษา จึงเป็นภารกิจร่วมกันของปวงชนทุกสถาบันทุกองค์กร นับตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถานที่ทำงาน ไปจนถึงสื่อมวลชนที่สัมพันธ์โยงใยเป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ทุกฝ่ายจะต้องปฏิรูปการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของคนเกี่ยวกับการศึกษาอย่างตั้งใจจริง การปฏิรูปแนวความคิดนี้ มีความหมายที่สำคัญยิ่ง และนับเป็นเงื่อนไขหลักของการผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เป็นจริงได้ รวมทั้ง สามารถผลักดันให้เกิดเจตนารมณ์ทางการเมืองเพื่อปฏิรูปการศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอการปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้ โดยมุ่งสัมฤทธิ์ผลของการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้รู้จัก รู้ทำ รู้รับผิดชอบชีวิต นับตั้งแต่ การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต การพัฒนาความรู้และทักษะพื้นฐาน การเสริมสร้างสมรรถนะของคนไทยให้สามารถก้าวทันสังคมโลก และการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เกิดขึ้นนอกสถานศึกษา ดังนั้น ระบบการศึกษา จึงต้องประสานเชื่อมโยง โรงเรียน สถาบันสังคม และฝ่ายต่างๆ เพื่อให้เป็นเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ เพื่อการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามวัย ความสนใจ ความถนัด และความต้องการในการพัฒนาของผู้เรียน รวมทั้ง ช่วยพัฒนาสังคมและชีวิตให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยมีข้อเสนอเพื่อการปฏิบัติในการปฏิรูประบบและกระบวนการเรียนรู้แต่ละช่วงชีวิต

3. ข้อเสนอการปฏิรูประบบการจัดการ เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาของไทยโดยให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบการศึกษา กระจายอำนาจการตัดสินใจสู่หน่วยปฏิบัติ และมีการตรวจสอบการดำเนินงาน เพื่อประกันคุณภาพการศึกษา เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ และนำสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

อุทัย ดุลยเกษม (2546 : 3) ได้กล่าวถึง ความหมายของการปฏิรูปการศึกษา ว่า หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา โดยเชื่อว่าเมื่อปฏิรูปส่วนที่เป็นสาเหตุของการด้อยคุณภาพของผลลัพธ์ทางการศึกษาแล้ว ในที่สุดระบบการศึกษาทั้งหมด

ก็จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ โดยการปฏิรูปการศึกษาเกิดจากแนวคิดบนพื้นฐาน 2 ประการ ได้แก่

1. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าระบบการศึกษาเป็นตัวแปร (Variable) สำคัญ ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อด้านอื่นๆ ในสังคม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาหรือการปฏิรูปการศึกษา (Educational Reform) จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ขั้นต้นของการศึกษา (Immediate Educational Outcomes) ซึ่งจะก่อให้เกิดผลด้านอื่นๆ ได้ เช่น ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม วัฒนธรรมในที่สุด จากพื้นฐานความเชื่อดังกล่าว ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวเพื่อให้มีการปฏิรูปการศึกษา สืบเนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผลลัพธ์ขั้นต้นของการศึกษาเดิม ผลิตออกมาขาดคุณภาพ อาจมาจากสาเหตุ คือ หลักสูตร ไม่เหมาะสม กระบวนการเรียนการสอนหรือการจัดการไม่เหมาะสม ขาดการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ และโครงสร้างการบริหาร ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2. การปฏิรูปการศึกษามีได้มุ่งพิจารณาถึงผลลัพธ์ขั้นต้นของระบบการศึกษา (Immediate Educational Outcomes) แต่พิจารณาในเชิงระบบมองว่าระบบการศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยแนวคิดนี้เกิดจากการสังเกตเห็นว่า ระบบย่อยอื่นๆ ในสังคม กำลังมีปัญหา เช่น ระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ ความคาดหวังจึงเกิดขึ้นว่า ถ้าหากมีการปฏิรูปการศึกษาแล้ว ระบบย่อยอื่นๆ ในสังคมจะได้รับการปรับปรุงในทางที่ดีขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 17) ได้กล่าวถึง ความหมายการปฏิรูปการศึกษาว่า หมายถึง การปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาทั้งระบบ อย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่แน่นอน กล่าวคือ เด็กและเยาวชนของชาติที่สำเร็จการศึกษา ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สามารถร่วมพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์ ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก รวมทั้ง เป็นผู้ตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปรับตัวได้ทันต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยกำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ ดังนี้

1. เด็กที่จะเข้าเรียนชั้น ป.1 มีพัฒนาการรอบด้าน ในระดับพร้อมเรียนทุกคน
2. เยาวชนไทยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ต้องจบการศึกษา อย่างน้อย 12 ปี และมีความสามารถพื้นฐานในการเข้าสู่การฝึกฝนอาชีพ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมียุทธศาสตร์ ใช้ข้อมูลปรับเปลี่ยนงานอย่างทันโลก ซื่อสัตย์ รับผิดชอบและเป็นประชาธิปไตย
3. ผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา พร้อมเข้าสู่งานอาชีพ ทำงานเน้นคุณภาพ มีการปรับปรุงอยู่เสมอ ตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

4. สถานศึกษาและสำนักงาน มีความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย โน้มนำไปสู่การเรียนรู้ ปลอดภัยเสพติด และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
5. กลุ่มค้อยโอกาสต่างๆ ได้รับบริการที่มีคุณภาพ มีโอกาสเท่ากับกลุ่มอื่นๆ
6. ประชาชนให้ความสนใจ ร่วมสนับสนุนการศึกษา มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และนำสังคมแห่งการเรียนรู้

จากการศึกษา เรื่อง ความหมาย แนวคิด และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานการจัดการศึกษา ทั้งระบบ โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดและเป้าหมายหลายประการ เช่น เพื่อให้เป็นการศึกษา แก่คนทั้งหมด และให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาทั้งหมดได้ โดยต้องมีการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้อง เชื่อม โยงและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา

การดำเนินงานให้การปฏิรูปการศึกษาเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมียุทธศาสตร์เพื่อเป็นกรอบหรือแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้อง กับบทบาทและภารกิจ ตลอดจน สนองตอบตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 รวมทั้งสิ้น 8 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ คือ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547 : 1 - 31)

2.1 ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา

เร่งรัดการจัดบริการทางการศึกษา ให้เข้าถึงประชากรวัยเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย อย่างทั่วถึง เน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.1.1 เป้าหมาย

- 1) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา
- 2) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา
- 3) ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา
- 4) ประชากรวัยเรียนทุกคนเรียนจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.2 มาตรการ

- 1) ปรับปรุงระบบข้อมูลประชากรวัยเรียน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) จัดทำข้อมูลเป็นรายบุคคล (ONPEC APP) โดยจัดสร้างโปรแกรมสำหรับจัดเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยได้
  - (2) ปรับปรุงระบบข้อมูล เพื่อให้สะดวกต่อการนำไปใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน
- 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) ศึกษาวิจัยเพื่อได้รูปแบบการจัดการศึกษาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
  - (2) นำรูปแบบที่ผ่านการศึกษาวิจัยไปใช้ในการจัดการศึกษา
  - (3) ติดตามการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบต่างๆ
  - (4) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์รูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม
- 3) รมรณค้ติดตามให้เด็ก ได้เข้าเรียนทุกคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) ประชาสัมพันธ์เชิงรุก เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
  - (2) ปรับปรุงแนวทางและวิธีการติดตามเด็กเข้าเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
  - (3) สนับสนุนปัจจัยเอื้อในการติดตามเด็กให้ได้เข้าเรียนทุกคน
  - (4) สร้างแรงจูงใจในการศึกษาเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจมาเรียน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
  - (5) สร้างเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน
- 4) สนับสนุนช่วยเหลือผู้เรียน ให้สามารถเรียนจนจบหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) สนับสนุนปัจจัยเอื้อที่สำคัญ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียน ให้สามารถเรียนจนจบหลักสูตร
  - (2) สนับสนุนให้มีการปรับหลักสูตร วิธีการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะกิจกรรมแนะแนว
  - (3) กำหนดมาตรการ แนวทางการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสประเภทต่างๆ

(4) ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจและประสานความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา

(5) ศึกษาเพื่อนำเสนอทางเลือกที่หลากหลายในการปฏิบัติ

2.1.3 ตัวชี้วัด

1) ร้อยละของประชากรวัยเรียนที่ได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

2) ร้อยละของประชากรวัยเรียนที่จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ด้านการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา

เร่งรัดการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การจัดทำสาระหลักสูตร การนำหลักสูตร ไปใช้ และการประเมินผลการใช้หลักสูตร โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.2.1 เป้าหมาย

1) สถานศึกษาทุกแห่งสามารถจัดทำสาระหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพของ ผู้เรียน และท้องถิ่น

2) สถานศึกษาทุกแห่งสามารถบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 มาตรการ

1) ส่งเสริมให้มีการจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับ สภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) พัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารการศึกษา ศิษยานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจน บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

(2) จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศ สื่อ แหล่งเรียนรู้ในการจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา

(3) สนับสนุนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน บนพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น และก้าวสู่สากล

(5) พัฒนาโรงเรียนนาร่อง และ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและพร้อมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้ในแต่ละพื้นที่

2) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) ส่งเสริมให้สถานศึกษามีระบบข้อมูลสารสนเทศและแผนการบริหารจัดการหลักสูตร

(2) จัดสรรทรัพยากรหรือปัจจัยสนับสนุนการบริหารหลักสูตร

(3) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการประเมินหลักสูตร โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ

(4) สนับสนุนให้มีการประเมินผลการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

3) สร้างเครือข่ายประชาคมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) จัดระบบเครือข่ายประชาคมหลักสูตรสถานศึกษาในระดับพื้นที่

(2) ศึกษาข้อมูลความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในเครือข่าย เพื่อให้การสนับสนุนช่วยเหลือ

(3) รวบรวมสาระหลักสูตรของโรงเรียนเครือข่าย และจัดระบบเพื่อให้มีลักษณะพร้อมให้บริการแก่สถานศึกษาในเครือข่าย

(4) บริการช่วยเหลือสถานศึกษาในเครือข่ายด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย และเหมาะสม

(5) ประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาระบบเครือข่ายประชาคมการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

4) เร่งรัด นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ให้ถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแนวทางการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับผู้เรียน

(2) จัดทำ จัดทำเครื่องมือการนิเทศ ตลอดทั้ง การนิเทศ ติดตามและดูแลการจัดทำและการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

- (3) สนับสนุนการประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาตนเองเป็นระยะ
- (4) สนับสนุนการศึกษาวิจัยหลักสูตรสถานศึกษา

2.2.3 ตัวชี้วัด

- 1) ร้อยละของสถานศึกษาที่สามารถจัดทำสาระหลักสูตร ได้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน และท้องถิ่น
- 2) ร้อยละของสถานศึกษาที่สามารถบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการปฏิบัติการเรียนรู้

ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.3.1 เป้าหมาย

- 1) ครูจัดกระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 3) ผู้เรียนทุกคนผ่านเกณฑ์ประเมินมาตรฐานช่วงชั้น
- 4) ผู้ปกครองมีส่วนในการพัฒนาผู้เรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 5) ครูประเมินผู้เรียนด้วยวิธีหลากหลายตามสภาพจริง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2.3.2 มาตรการ

- 1) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้อที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) พัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย
  - (2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - (3) สนับสนุนให้ครูประเมินและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
  - (4) ส่งเสริมให้ครูพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลด้วยกระบวนการวิจัย
  - (5) ให้ขวัญกำลังใจ ยกย่อง เชิดชูเกียรติ และเผยแพร่ผลงานของครูผู้เรียน และผู้เกี่ยวข้อง ที่มีผลงานการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(2) ส่งเสริมให้มีการจัดเวทีทางวิชาการ หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ เต็มตามศักยภาพ

(3) ศึกษาวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางและกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3) ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดเกณฑ์สำหรับการพิจารณาจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(2) ส่งเสริมให้มีการสำรวจ จัดทำทะเบียนและผัง หรือแผนที่ของแหล่งเรียนรู้ ทั้งที่เป็นสถานที่ บุคคล และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

(3) สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประเมินและพัฒนาตนเอง ในด้านการจัดแหล่งเรียนรู้

(4) สนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

(5) สนับสนุนให้มีการพัฒนาและใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

(6) ศึกษา วิจัย เพื่อนำเสนอทางเลือกในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) จัดกิจกรรมสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

(2) สนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน

(3) ให้สถานศึกษารายงานผลการจัดการศึกษาต่อผู้ปกครอง และชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

(4) ศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอทางเลือกในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการจัดการเรียนรู้

(5) สนับสนุนการจัดระบบติดต่อสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายผู้ปกครอง ให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพ

5) ส่งเสริมให้มีการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) พัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจ ในการประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

(2) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเกณฑ์กลางที่เป็นมาตรฐานของ ผู้เรียน

(3) ส่งเสริม สนับสนุนการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

(4) ส่งเสริมการประเมินผู้เรียนที่พัฒนาตามหลักการพหุปัญญา

2.3.3 ตัวชี้วัด

- 1) ร้อยละของครูที่จัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) จำนวนสถานศึกษาที่จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเอื้อต่อการเรียนรู้
- 3) ร้อยละของนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานช่วงชั้น
- 4) ร้อยละของผู้ปกครองที่มีส่วนในการพัฒนาผู้เรียน
- 5) ร้อยละของครูที่ประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.4 ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา

ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้ง ได้รับการบริการด้านสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.4.1 เป้าหมาย

- 1) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 3) พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 30
- 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับบริการด้านสวัสดิการและประโยชน์ เกื้อกูล ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2.4.2 มาตรการ

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) ปฏิรูประบบข้อมูลสารสนเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลเกี่ยวกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา
  - (2) ส่งเสริมหน่วยงานทุกระดับ ให้มีการพัฒนาคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษา โดยใช้หลักสูตรและวิธีการพัฒนาที่หลากหลาย เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และต่อเนื่อง
  - (3) ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
  - (4) ส่งเสริมการศึกษา วิจัย การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และการนำผลการวิจัยไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2) ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ปฏิบัติตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) ส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ตระหนักและปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ
  - (2) กำหนดมาตรการในการป้องกันการกระทำผิดต่อจรรยาบรรณของวิชาชีพ
  - (3) จัดกิจกรรมเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำเสนอและเผยแพร่ผลงาน

(4) ยกย่องเชิดชูเกียรติครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ดีเด่น

3) ส่งเสริม สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ตามความต้องการของตนเองและหน่วยงาน

(2) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือก เพื่อเลื่อนและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น อย่างมีมาตรฐานตามระบบคุณธรรม

(3) สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีโอกาสเปลี่ยนสายงานเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ

(4) สนับสนุนครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีการพัฒนาผลงานทางวิชาการ พัฒนาตนเองไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น ตามศักยภาพของตนเอง และปรับปรุงคุณภาพของงานให้ได้มาตรฐาน

4) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูล ให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางการดำเนินงาน คือ

(1) มีการสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากร จัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) ประสานความร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือในการจัดสวัสดิการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

(3) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลต่างๆ แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

(4) พัฒนาระบบสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูลของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2.4.3 ตัวชี้วัด

1) ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

2) ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

3) ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ

4) ร้อยละของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับบริการด้านสวัสดิการ และประโยชน์เกื้อกูล

2.5 ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการ

ปรับระบบบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM.) เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการสร้างเครือข่ายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.5.1 เป้าหมาย

- 1) สถานศึกษาบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2.5.2 มาตรการ

- 1) ปรับระบบการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
  - (2) ส่งเสริมปรับปรุง พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา
  - (3) สถานศึกษาปรับปรุงการบริหารจัดการ โดยยึดหลักการของธรรมรัฐ (Good Governance)
  - (4) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดระบบบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ
  - (5) ส่งเสริมให้สถานศึกษาใช้อำนาจที่ได้รับให้ถูกต้องเป็นธรรม
- 2) เร่งรัดการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน คือ
  - (1) เร่งรัดการแก้ไข ปรับปรุง ระเบียบ คำสั่ง กฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่อง การกระจายอำนาจ
  - (2) วางแผนการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา
  - (3) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา มีความพร้อมรองรับการกระจายอำนาจ
  - (4) ดำเนินการกระจายอำนาจด้านงานวิชาการ งานบุคลากร การบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไปให้สถานศึกษา

- 3) ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวทางดำเนินงาน คือ
- (1) ส่งเสริมการให้ผู้ใช้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษาทุกขั้นตอน
  - (2) ส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนสังคม มีแนวทางดำเนินงาน คือ
- (1) สนับสนุนให้มีการประสานงานกับองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการใช้และแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการจัดการศึกษาร่วมกัน
  - (2) แสวงหาความร่วมมือจากองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน
  - (3) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการประสานแผนกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่
  - (4) ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในการให้บริการและพัฒนาชุมชน
- 5) ส่งเสริมการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีแนวทางดำเนินงาน คือ
- (1) ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result - Based Management : RBM.) แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา
  - (2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
  - (3) สถานศึกษากำหนดตัวชี้วัด ทั้งด้านผลผลิตและผลลัพธ์ให้ชัดเจน
  - (4) สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องมีการติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน และนำผลการประเมินไปปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

2.5.3 ตัวชี้วัด

- 1) ร้อยละของสถานศึกษาที่บริหารจัดการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน
- 2) ร้อยละความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.6 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ส่งเสริมให้สถานศึกษา จัดระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประเมินภายนอก โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.6.1 เป้าหมาย

- 1) สถานศึกษาจัดระบบประกันคุณภาพภายใน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 2) สถานศึกษาทุกแห่ง ได้รับการประเมินภายนอกตามกฎหมายกำหนด

2.6.2 มาตรการ

1) ส่งเสริมการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็ง โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) พัฒนาความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษา ให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

(2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาตนเองตามระบบประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อการพัฒนามาตรฐานการศึกษา

(3) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดแนวทางการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

(4) สร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติและเผยแพร่ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ได้มาตรฐาน

(5) ศึกษาวิจัยเพื่อนำเสนอทางเลือกที่หลากหลายในการประกันคุณภาพแก่สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

2. สร้างเครือข่ายในการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) ส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษา

(2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาและขยายเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษาย่างต่อเนื่อง

(3) ส่งเสริมให้มีการประสานเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

(4) ส่งเสริมการนิเทศ ติดตามผล ให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเอง ให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาให้พร้อมรับการประเมินภายนอก โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

- (1) ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- (2) ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง
- (3) ส่งเสริม สนับสนุนการนิเทศ ติดตามผล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการประเมินภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.3 ตัวชี้วัด

- 1) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดระบบประกันคุณภาพภายในมีประสิทธิภาพ
- 2) ร้อยละของสถานศึกษาที่ได้รับการประเมินภายนอก

2.7. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดหา ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและนำเทคโนโลยีทุกรูปแบบมาใช้ในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้ง การบริหารและการจัดการศึกษาโดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.7.1 เป้าหมาย

- 1) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จัดหา ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 2) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 จัดหาและนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและการจัดการศึกษา

2.7.2 มาตรการ

- 1) ส่งเสริมการจัดหา และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ
  - (1) จัดระบบ โครงสร้างพื้นฐานในด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้ง แหล่งการเรียนรู้

(2) พัฒนาคู่มือและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะทางด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งสร้างความตระหนักในด้านคุณธรรม จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี

(3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

(4) พัฒนาระบบโครงสร้างในด้านสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

(5) ดูแล รักษา สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

2) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดหาและนำเทคโนโลยี มาใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) ส่งเสริม สนับสนุนในการจัดหาเอกสารสื่อสำเร็จรูปด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารและการจัดการศึกษา

(2) ส่งเสริม สนับสนุนให้จัดตั้งสำนักงานหรือศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ

(3) พัฒนาคู่มือบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ และทักษะในด้านสารสนเทศ การบริหาร และการจัดการศึกษา

2.7.3 ตัวชี้วัด

1) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดหา ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ร้อยละของสถานศึกษาที่จัดหาและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร และการจัดการศึกษา

2.8 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

การระดมทรัพยากรและจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการศึกษา ยึดหลัก ความเสมอภาคและเป็นธรรม โดยมีเป้าหมาย มาตรการ และตัวชี้วัด ดังนี้

2.8.1 เป้าหมาย

1) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน ในด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษา

2) สถานศึกษาทุกแห่งได้รับการจัดสรรงบประมาณทรัพยากรทางการศึกษา ตามความจำเป็น ด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

3) สถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละ80 เตรียมความพร้อมในการจัดการตามมาตรฐานของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance - Based Budgeting : PBB.)

2.8.2 มาตรการ

1) การระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษา มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) จัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาให้เป็นปัจจุบัน

(2) สร้างความเข้าใจ ความตระหนักให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการร่วมมือกันระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วน มาใช้ในการจัดการศึกษา

(3) ร่วมกันแสวงหาแนวทางและวิธีการเหมาะสมในการระดมทรัพยากร

(4) ยกย่อง เชิดชูเกียรติ ผู้ให้การสนับสนุนการศึกษา ในด้านทรัพยากร โดยการประกาศเกียรติคุณและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(5) นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ

(6) ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา ทั้งในสังกัดและนอกสังกัด สถาบันทางศาสนา และหน่วยงานอื่นๆ

2) จัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้สถานศึกษาในสังกัดตามความต้องการและความจำเป็น โดยยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) จัดทำต้นทุนกิจกรรมต่อหัวนักเรียน โดยคำนวณต้นทุนผลิตของนักเรียน ทั้งในระดับก่อนประถม ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา

(2) จัดสรรงบประมาณตามเกณฑ์และเสนอผลการจัดสรรงบประมาณในรูปแบบของคณะกรรมการ

3) นำร่องและเตรียมความพร้อมสถานศึกษา เพื่อการจัดการตามมาตรฐานของการบริหารงบประมาณ มีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้ คือ

(1) ดำเนินงานนำร่องการใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

(2) ให้ความรู้ในการใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

(3) จัดทำเอกสารและสื่อ เกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน พร้อมจัดทำแผนกลยุทธ์

(4) จัดทำแผนกลยุทธ์ระดับกรมและสถานศึกษา

(5) นิเทศ ติดตาม และประเมินผล โรงเรียนนำร่อง

(6) เตรียมความพร้อมให้แก่สถานศึกษาในการจัดการ ตามมาตรฐาน

ทางการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

(7) ขยายผล โครงการ การใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

(8) พัฒนาคู่มือและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจระเบียบ กฎหมายเกี่ยวกับการจัดงบประมาณ การบริหารทรัพย์สิน การจัดซื้อจัดจ้าง การควบคุมภายใน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.8.3 ตัวชี้วัด

1) มูลค่าการลงทุน ที่สถานศึกษาได้รับจากทุกภาคส่วน นอกเหนือจากที่ได้รับจากส่วนราชการต้นสังกัด

2) จำนวนงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจัดสรร

3) ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพร้อม ตามมาตรฐานของการบริหาร งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

จากการศึกษา เรื่อง การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา สรุปได้ว่า สถานศึกษาทุกแห่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ทุกภาคส่วนของสังคม ต้องร่วมมือกัน ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณภาพ เป็นคนเก่งและสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็น หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดยุทธศาสตร์ ในการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ดำเนินการ ได้อย่างประสบผลสำเร็จ ตามที่คาดหวัง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 8 ด้าน ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาโดยตรง สรุปได้ดังนี้

ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงระบบข้อมูลประชากร วัยเรียน การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การรณรงค์ ติดตาม ให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าเรียนทุกคน โดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย และการสนับสนุนช่วยเหลือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนจนจบหลักสูตร

ด้านการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้คล้องกับสภาพผู้เรียนและท้องถิ่น การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสื่อและแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายประชาคมเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้

ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน การจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียน และการประเมินผลคุณภาพผู้เรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมทั้ง การจัดสวัสดิการและประโยชน์เกื้อกูลให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการปฏิรูประบบบริหารจัดการ หมายถึง การปรับปรุงระบบบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา การนำระบบบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วนของสังคม และการปรับปรุงระบบบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง

ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การสร้างเครือข่ายการประกันคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้พร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การจัดหา ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา หมายถึง การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของการระดมทรัพยากรและการลงทุนจากทุกภาคส่วน มาใช้ในการจัดการศึกษา การระดมทรัพยากรและการลงทุนในด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินจากทุกภาคส่วนมาใช้ในการจัดการศึกษา การจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรทางการศึกษาให้เพียงพอ เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการ และปรับปรุงระบบบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน

3. บริบทของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

3.1 โครงสร้างการบริหารงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 38 กำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบรวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2546 : 6) ได้แก่

3.1 มีอำนาจหน้าที่กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน สถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3.3 ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

3.4 ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังได้มอบหมายให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน และรวมถึง สถานศึกษาในสังกัด ให้เป็นไปตามนโยบาย

ตารางที่ 1 จำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา จำแนกรายอำเภอ และตำแหน่ง

อำเภอที่เป็นที่ตั้ง ของสถานศึกษา	จำนวนบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง (คน)		รวม (คน)
	ผู้บริหาร	ครู	
บึงกาฬ	55	539	594
ศรีวิไล	17	249	266
พรเจริญ	24	311	335
เซกา	48	591	639
บึงโขงหลง	20	222	242
บุ่งคล้า	12	102	114
รวม	176	2,014	2,190

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

สุนทร สีหามู (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนต้นแบบ ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพแวดล้อมทั่วไปสำหรับการดำเนินงานมีความเหมาะสมดี แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนแหล่งวิทยากรในชุมชน
2. ปัจจัยเบื้องต้นในการดำเนินงานมีความเพียงพออยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและแต่ละด้าน ยกเว้นด้านงบประมาณอยู่ในระดับน้อย
3. กระบวนการดำเนินงานมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้านการเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น ด้านการเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง ด้านการเรียนรู้แบบองค์รวม : องค์รวมแห่งการเรียนรู้ และด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการเรียนของตนเอง

จิรานุช พิสัยพันธุ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูป การศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา และด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ถวิธ พลสาร (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอาจารย์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดำเนินการอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ด้านการปฏิรูประบบการบริหารการศึกษา และด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่าทุกตัวแปร มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

2. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอาจารย์ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยรวม ไม่แตกต่าง

ธีระ ภูติ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงาน ปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร มีการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านหลักสูตร ส่วนที่เหลืออีก 2 ด้าน คือ ด้านวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านระบบบริหารและการจัดการ มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามสถานภาพ ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เสน่ห์ นาชัยเวียง (2547 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงาน ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกรรมการปฏิรูปการศึกษา โดยส่วนรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ด้านปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา และด้านปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน เมื่อพิจารณาจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ทั้งผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกรรมการปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับดี ทั้งโดยรวมและเป็นรายด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูอาจารย์ และกรรมการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

สุทธิ บุญถื่อ (2547 : บทคัดย่อ) ทำการศึกษา การปฏิบัติงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนเขวาไร่ศึกษา อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการปฏิรูปโรงเรียนและสถานศึกษา ปัญหาที่พบ ได้แก่ งบประมาณในการพัฒนามีไม่เพียงพอ บุคลากรมีภาระงานมาก และระบบการใช้น้ำไม่ประหยัด สาเหตุเนื่องจาก ขาดการวางแผนการใช้น้ำที่เป็นระบบของโรงเรียน แก้ไข โดยเลือกปฏิบัติในโครงการหรืองานที่สำคัญจริงๆ มอบผู้ช่วยบริหารมาช่วยสอน และขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ขอน้ำบริโภคในฤดูแล้ง

2. ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาที่พบ ได้แก่ ครูบางคนมีภาระงานมาก ครูบางคนขาดความกระตือรือร้น ในหน้าที่ที่รับผิดชอบ และใช้วิธีสอนแบบเดิมโดยไม่คำนึงถึงหลักการสอนที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางการเรียน สาเหตุเนื่องมาจาก บุคลากรมีน้อย บางคนขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ที่ดี แก้ไข โดยจ้างครูช่วยสอนในวิชาซีพีที่คาบสอนมาก ยุบชั้นเรียนบางรายวิชาให้สมดุลกับครูผู้สอน และกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด

3. ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ปัญหาที่พบ ได้แก่ หลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนไม่ตอบสนองกับความต้องการของผู้ปกครอง อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สาเหตุเนื่องมาจาก กระแสความต้องการของผู้ปกครองสวนทางกับหลักการของหลักสูตร รวมทั้ง งบประมาณมีจำกัด โรงเรียนแก้ไข โดยประชุมผู้ปกครองและมีการนิเทศครูผู้สอน และการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. ด้านการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา ปัญหาที่พบ ได้แก่ ชุมชนไม่มีเวลาเข้าร่วมบริหารโรงเรียนอย่างเต็มที่ และบุคลากรในโรงเรียนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องการบริหาร การประกอบอาชีพและความไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ใหม่ของผู้ปกครอง และผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับทีมงาน โรงเรียน แก้ไข โดยนำเสนอข้อมูลเพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระจายงานให้มีผู้รับผิดชอบ และกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

กาลลอน (Kallon, 1997 : 2004 - A) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์การปฏิรูปการศึกษา ตามแบบแผนในเซียร์รา ลีออน โรงเรียนประถมศึกษา และการศึกษาของครู ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ Interpretive ของการจัดการปฏิรูปการศึกษาตามแบบแผนที่ได้วางเอาไว้ในเซียร์รา ลีออน การปฏิรูปการศึกษานี้ คือ การเผยแพร่หลักสูตรประถมศึกษาในเชิงนวัตกรรม ซึ่งคิดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของเซียร์รา ลีออน ผลการศึกษา ยืนยันว่า ได้มีการพัฒนานี้อาแบบก้าวหน้า กล่าวคือ มีความเข้าใจในการที่จะพัฒนาและใช้หลักสูตรที่ส่งเสริมและตอบสนองวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การช่วยเหลือจากองค์การหรือหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนจากชุมชน และครูโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการเอื้อต่อการดำรงชีวิต

ในสังคมเพื่อความอยู่รอด แต่เป็นการสูญเสียเปล่าถ้าขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลในการช่วยเหลือ การปฏิรูปและการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ เพื่อส่งเสริมอย่างต่อเนื่องในการดำเนินการ และมีการติดตามผล อย่างจริงจัง

ลอว์เรนซ์ (Lawrence. 1998 : 534) ได้ทำการศึกษา กฎหมายปฏิรูปการศึกษา ของสหรัฐอเมริกา พบว่า สังคมอเมริกามีปัญหาด้านเศรษฐกิจ คือ มีช่องว่างระหว่างคนจนกับ คนรวย การศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้คนหยิบยกขึ้นมาพิจารณา เพื่อหาแนวทางใช้การศึกษา ในการสร้างความสมดุลหรือความพอดี เท่าเทียมกันในด้านเศรษฐกิจภายในสังคม มีนักวิชาการ จำนวนมาก ได้สะท้อนแนวคิดออกมาในรายงาน และสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่า ความสำเร็จทางด้าน เศรษฐกิจของชาติในอนาคต จะสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำของโลก และเกิดจากระบบการศึกษา ดังนั้น การจัดการศึกษาของชาติ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ และการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว จะเกิดผลกระทบต่อบทบาทความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ของครูใหญ่ อย่างไร ผลการศึกษา พบว่า

1. โรงเรียนและชุมชนต้องการให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ใช้บทบาทหน้าที่ ในการบริหารอย่างเต็มที่ในเรื่องการจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และการประเมิน องค์กร นอกจากนี้ยังต้องการให้ใช้บทบาทในด้านการเป็นผู้นำ ผู้จัดหา ผู้ประเมินประเมิน ทั้งนี้ เพื่อการบริหารงานของโรงเรียนแบบวันต่อวัน และกระตุ้นกระบวนการเปลี่ยนแปลง สำหรับ บทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้ ก็ควรที่จะ ได้รับความร่วมมือจากทุกคน
2. ด้านการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ น่าจะ ได้รับการประเมินด้วยตนเอง มีกลไกการให้รางวัลอยู่ในตัวมากกว่าจะใช้คะแนนการเรียนหรือ ทักษะความสามารถที่ตลาดต้องการในตัวเด็ก นอกจากนี้ โรงเรียนน่าจะมีการเก็บรวบรวมข้อมูล อย่างต่อเนื่อง และได้รับการยอมรับจากสังคม ทั้งควรจะมีการติดต่อประสานงาน และประสาน ความร่วมมือจากชุมชนด้วย

วอดเดน (Wasden. 1999 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย การปฏิรูปการศึกษา ในสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า การปฏิรูปการศึกษาทั้งในระดับชาติ ระดับรัฐ และระดับ ท้องถิ่น มีลักษณะเป็นระบบ เป็นธรรมชาติ และมีแนวโน้มว่าจะก้าวหน้าไปได้ไกล โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ในมลรัฐยูทาห์ และพบว่า การปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ในรอบ 100 ปีที่ผ่านมา มีจุดเน้นที่มุ่งหวังให้ผู้บริหารการศึกษาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในรัฐ

เกรซ (Grace, 2002 : 45) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการปฏิรูปการศึกษา : ประสพการณ์ของจาไมกา ผลการวิจัยพบว่า

1. มีการยอมรับมากขึ้นในด้านการศึกษาว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน โรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นปัจจัยการบูรณาการในการจัดการ โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ
2. การปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน กำลังพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการศึกษา
3. ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่โรงเรียน ต้องการกระบวนการจัดการศึกษา ที่มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษานอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การปฏิรูปการศึกษาไทย เริ่มมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้มีการปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้ สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการเปลี่ยนแปลง ครั้งสำคัญที่สุดครั้งหนึ่ง คือ ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายทางการศึกษาของชาติฉบับแรก ซึ่งกำหนด ให้มีการปรับปรุง พัฒนาการจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยมีพื้นฐานมาจากแนวคิดและเป้าหมาย หลายประการ เช่น เพื่อให้เป็นการศึกษาแก่คนทั้งมวล และเพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา โดยมีการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้หลากหลาย ทั้งถึง มีความ ยืดหยุ่น สอดคล้อง เชื่อมโยงและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น สถานศึกษาทุกแห่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง ทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมกันปรับปรุง พัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณภาพ เป็นคนเก่งและ สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ การพัฒนาคุณภาพจัดการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ ผู้เกี่ยวข้อง สามารถนำไปใช้ดำเนินการได้อย่างประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความเสมอภาคทางการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ ด้านการปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการปฏิรูประบบ บริหารจัดการ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการระดม ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ทั้งนี้ การปฏิรูปการศึกษา จะสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น อาจมี ปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยตรง ซึ่ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความคิดเห็นหรือมีมุมมอง ต่อสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานที่สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงจะเป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายเรื่อง ผู้วิจัยพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระหว่าง ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มักจะมีความคิดเห็นหรือมีมุมมองต่อสภาพหรือปัญหาการดำเนินงานด้านต่างๆ แตกต่างกันไป เช่น จากการศึกษางานวิจัยของจิราบุษ พิสัยพันธุ์ (2546 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษา การปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย และเมื่อได้เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามแนวปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากคาด จังหวัดหนองคาย ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน ทั้งโดยภาพรวม และรายด้านทุกด้าน พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของธีระ ภูดี (2546 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษา พบว่า ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมุกดาหาร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีการปฏิบัติงานตามแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัย จึงสนใจจะศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 รวมทั้ง ศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา จึงได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยในครั้งนี้ว่า บุคลากรในสถานศึกษาที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 แตกต่างกันไป ทั้งโดยรวมและรายด้าน เพื่อได้ข้อสนเทศสำหรับผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไป